

УДК 159.9

Чорноус В. ст. гр. БПм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Науковий керівник: к.психол.н., доцент Моначин І. Л.

Chornous V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PSYCHOLOGICAL READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY

Supervisor: Monachyn I. L.

Ключові слова: психологічна готовність, готовність до діяльності.

Keywords: psychological readiness, preparedness activities.

Психологічна готовність включає в себе з однієї сторони запас професійних знань, умінь і навичок; з іншої – риси особистості: переконання, професійні здібності, інтереси, професійна пам'ять, мислення, увага, професійна спрямованість думки, працездатність, емоційність, моральний потенціал особистості, що забезпечать успішне виконання професійних функцій.

Готовність до діяльності – це приведення в активний стан усіх психофізіологічних систем людського організму, необхідних для ефективного виконання певних дій.

Є. С. Романова розглядає готовність до професійної діяльності на двох рівнях:

- загальну генералізовану особистісну готовність;
- «спеціальну» професійну готовність і трактує це поняття як своєрідний синтез психологічних феноменів та понять на різних рівнях становлення професіонала.

На її думку, говорячи про готовність в ракурсі професійної підготовки спеціаліста, необхідно врахувати і профпридатність суб'єкта професійної діяльності, його спрямованість, професійну підготовленість, його психічні стани. Профпридатність передбачає оцінку рівня розвитку психічних функцій і професійних здібностей, доповнення їх спеціальними знаннями і особистим досвідом разом з розвитком загальної системи регуляції діяльності, формуванням систем цінностей; дозволяє говорити про підготовленість професіонала; сформованість систем мотивації і управління психічним станом приводить до оцінки готовності професіонала до виконання конкретного і професійного завдання.

Стан готовності у вирішальній мірі обумовлений стійкими психічними особливостями, притаманними даній людині. Але він не являє собою перенесення якостей і станів в нову ситуацію, просту їх актуалізацію. На стан психологічної готовності впливають і ті конкретні умови, в яких здійснюється діяльність. До числа зовнішніх і внутрішніх умов, що обумовлюють психологічну готовність, слід віднести: зміст завдань, їх складність, новизну, творчий характер; обстановку діяльності, приклад поведінки оточуючих; особливості стимулювання дій і результатів; мотивацію, прагнення до досягнення того чи іншого результату; оцінку ймовірності його досягнення; самооцінку власної підготовленості; попередній нервово-психічний стан; стан здоров'я і фізичне самопочуття; особистий досвід мобілізації сил для рішення задач великої підвищеної складності; вміння контролювати і регулювати рівень свого

стану готовності; вміння самоналаштуватися, створювати оптимальні внутрішні умови для майбутньої діяльності.

Динамічну структуру стану психологічної готовності до складних видів діяльності складають наступні взаємопов'язані елементи: усвідомлення своїх потреб, вимог суспільства, колективу або завдання, поставленого іншими людьми; усвідомлення цілей, вирішення яких призведе до задоволення потреб або виконання поставленого завдання; усвідомлення та оцінка умов, в яких будуть протікати майбутні дії, актуалізація досвіду, пов'язаного в минулому з вирішенням завдань та виконанням вимог подібного роду; визначення на основі досвіду і оцінки майбутніх умов діяльності найбільш ймовірних і допоміжних способів вирішення завдань чи виконання вимог; прогнозування прояву своїх інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і вольових процесів, оцінка співвідношення своїх можливостей, рівня домагань і необхідності досягнення певного результату; мобілізація сил у відповідності з умовами та завданням, самонавіювання в досягненні мети.

Структура готовності включає такі компоненти: мотиваційний – позитивне ставлення до професії, інтерес до неї, стійкість поглядів і намірів стосовно майбутньої професії; орієнтаційний – знання й уявлення про особливості та умови професійної діяльності, її вимоги до особистості; операційний – володіння способами та засобами професійної діяльності, необхідними знаннями, навичками, вміннями; вольовий – самоконтроль, уміння керувати своїми професійними діями; оцінний – самооцінювання своєї професійної підготовки стосовно вимог професійної діяльності; мобілізаційно-настрійний – мобілізація сил, оцінювання труднощів, що можуть виникнути на професійному шляху.

Зміст психологічної готовності до професійної діяльності становлять інтегральні характеристики особистості, що включають в себе інтелектуальні, емоційні, вольові властивості, професійно-моральні переконання, потреби, звички, професійні здібності, знання, навички, вміння. Готовність до діяльності складається з трьох блоків: сенсорна організація індивіда; показники, що відповідають різноманітним умовам виконання професійної діяльності; психічні властивості, стани і процеси суб'єкта діяльності.

Зміст мотиваційного компонента становлять професійні установки, інтереси, прагнення займатися професійною діяльністю; орієнтаційний компонент – це ціннісно-професійні орієнтації, професійна етика, ідеали, переконання, готовність діяти відповідно до них; до пізнавально-операційного компонента відносять професійну спрямованість уваги, уявлення, сприймання, пам'ять, мислення; емоційно-вольовий компонент включає почуття, вольові процеси, що забезпечують успішний перебіг і результативність діяльності спеціаліста; емоційний тонус, емоційна сприйнятливність; оцінний компонент передбачає самооцінку своєї професійної підготовки і відповідність процесу розв'язання професійних завдань відповідно до професійних зразків.

Як інтегральне утворення, яке включає три взаємозумовлені та взаємозалежні підструктури: функціональна, до якої входять компоненти: мотиваційний – мотиви вибору професії, орієнтація на цінності діяльності; когнітивний – знання спеціальності; операційний – наявність умінь і навичок, необхідних для вирішення професійних завдань, моделювання власної діяльності; емоційна – налаштованість на вирішення завдань, упевненість у собі, стан задоволеності професією, задоволення від роботи; особистісна – професійно-значущі якості особистості.

Ставлення особи до діяльності постає одним з істотних показників майбутньої готовності.